



Sygn. akt III CSK 295/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa J. H.

przeciwko A. H.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 października 2014 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 maja 2013 r.

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód dochodzi pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego twierdząc, że aktem notarialnym z dnia 30 maja 2011 r. poddał się egzekucji m.in. kwoty 500.000 zł tytułem spłaty na rzecz pozwanej z podziału majątku wspólnego, a która to wierzytelność pozwanej została następnie zajęta przez komornika w toku postępowania egzekucyjnego toczącego się z wniosku Banku Spółdzielczego.

W ocenie powoda wierzytelność pozwanej wobec niego wygasła, a to wskutek zapłaty przez niego komornikowi kwoty obejmującej wierzytelność pozwanej wobec powoda i po powiadomieniu komornika, że spłaca dług z zajętej wierzytelności pozwanej.

Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo pozbawiając wykonalności tytuł wykonawczy co do kwoty 500.000 zł, należnej pozwanej z tytułu spłaty z podziału majątku wspólnego. Ustalił zarazem, że powód w § 7 wcześniejszej umowy sporządzonej w formie aktu notarialnego z dnia 17 maja 2011 r. zobowiązał się względem pozwanej do spłaty wszystkich zaciągniętych przez nią kredytów i przejął na siebie całkowitą odpowiedzialność wobec banków, zwalniając pozwaną z tych zobowiązań.

Postępowanie egzekucyjne z wniosku Banku Spółdzielczego skierowane zostało przeciwko obu stronom tego procesu jako dłużnikom solidarnym. Sąd Okręgowy uznał, że po zajęciu przez komornika wierzytelności pozwanej wobec powoda, ten ostatni jako dłużnik pozwanej nie mógł już świadczyć bezpośrednio wierzycielce z mocy art. 896 § 1 pkt 2 k.p.c., lecz musiał zapłacić należność komornikowi jako tzw. „trzeciodłużnik” i zobowiązanie jego w tym zakresie wygasło, ze skutkiem z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Apelację pozwanej od tego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny, aprobując ustalenia Sądu pierwszej instancji jako znajdujące pełną podstawę w zebranych w sprawie materiale. Uznał, że zajęciem w postępowaniu egzekucyjnym, toczącym się z wniosku Banku Spółdzielczego, objęta była wierzytelność pozwanej wobec powoda z tytułu spłaty z podziału majątku wspólnego, chociaż pozwana była

również wierzycielem powoda z tytułu ceny kupna przez niego od pozwanej przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c. Dokonanie przez powoda na rzecz komornika wpłaty obejmującej m.in. kwotę 500.000 zł stanowiło zaspokojenie zajętej w postępowaniu egzekucyjnym wierzytelności pozwanej z tytułu spłaty tej kwoty należnej jej z podziału majątku wspólnego i w tym zakresie wierzytelność z tego tytułu pozwanej względem powoda (w niniejszym procesie) wygasła. Została bowiem zaspokojona wpłatą dokonaną na rzecz komornika przez dłużnika działającego na podstawie art. 896 § 1 pkt 2 k.p.c. i zarazem wpłata ta zwolniła pozwaną z obowiązku świadczenia jej na rzecz kredytodawcy – Banku.

Sąd Apelacyjny uznał za chybione stanowisko pozwanej, że powód wpłacając komornikowi kwotę 500.000 zł działał jako dłużnik pozwanej na podstawie umowy, o której mowa w art. 392 k.c. W ocenie tego Sądu powód spłacał bowiem nie należność Banku, lecz wierzytelność pozwanej, która przed dokonaniem wpłaty objęta została zajęciem, a dokonując wykładni art. 392 k.c. Sąd I instancji nie naruszył treści tego przepisu ani też art. 58 § 2, czy art. 65 § 1 k.c.

Zaspokojenie przez powoda wierzytelności pozwanej, objętej postanowieniem § 3 lit.a) umowy sporządzonej w formie aktu notarialnego z dnia 30 maja 2011 r., spowodowało, że jej wierzytelność w tym zakresie wygasła, a więc zaszła przesłanka pozbawienia w tym zakresie tytułu wykonawczego wykonalności, stwierdził Sąd Apelacyjny.

Pozwana zaskarżyła w części wyrok Sądu Apelacyjnego, tj. w pkt 2 oddalającym jej apelację, opierając skargę kasacyjną na obu podstawach kasacyjnych.

W ramach pierwszej z podstaw pozwana zarzuciła naruszenie art. 58 § 2 k.c. wskutek jego niezastosowania w stanie faktycznym, w którym powód dokonał czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego przez to, że wybrał i wskazał komornikowi charakter dokonanej zapłaty jako tzw. trzeciodłużnik wierzytelności pozwanej zajętej w postępowaniu egzekucyjnym, a nie jako dłużnik osobisty Banku będący poręczycielem kredytu, czyniąc to w sprzeczności ze swoim zobowiązaniem wobec pozwanej zaciągniętym na podstawie art. 392 k.c.

W ocenie skarżącej, powód płacąc komornikowi nie miał prawa wybrać i wskazać, że zapłaty dokonuje jako trzeciodłużnik, a nie dłużnik osobisty Banku, co wymagało zastosowania przez Sąd art. 58 § 2 k.c.

Z kolei zarzut błędnej wykładni art. 392 k.c. uzasadniła skarżąca przyjęciem, że zapłata dokonana przez powoda jako trzeciodłużnik wypełniała jego zobowiązanie wobec pozwanej z art. 392 k.c. ze skutkiem zwalniającym pozwaną z obowiązku świadczenia na rzecz Banku, z pominięciem, że zapłata wobec Banku nastąpiła kosztem majątku pozwanej. Tymczasem prawidłowa wykładnia art. 392 k.c. wymagała przyjęcia, że zapłata długu wobec Banku powinna była nastąpić z majątku powoda, twierdzi skarżąca.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. uzasadniono pominięciem w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jakichkolwiek wyjaśnień przyczyn odmowy zastosowania art. 58 § 2 k.c., co skutkuje brakiem wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku nie pozwalając na jego kontrolę kasacyjną. Pozwana twierdzi, że prawidłowo sporządzone uzasadnienie wyroku powinno wyjaśniać przyczyny uznania za chybione zarzutów naruszenia art. 58 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. wobec braku wykazania przez skarżącą, aby zarzucone jego naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Niczym nieuzasadnione jest bowiem stanowisko skarżącej, że rozpoznanie zarzutu apelacji naruszenia art. 58 § 2 k.c. skutkowałoby uznaniem przez Sąd odwoławczy wykładni tego przepisu, dokonanej przez Sąd I instancji, za nieprawidłową, powodując uznanie apelacji za uzasadnioną. Zarzut ten oparty jest bowiem na bezpodstawnej antycypacji korzystnego dla pozwanej stanowiska Sądu drugiej instancji, a opartej wyłącznie na pożądanym i zakładanym przez skarżącą uwzględnieniu jej zarzutu przez Sąd odwoławczy.

Tymczasem zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest w istocie podjęciem próby zakwestionowania dokonanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych, a sprowadzających się m.in. do wskazania przez powoda, w sposób dorozumiany, komornikowi, że część wpłaconej kwoty do wysokości 500.000 zł przeznaczona

jest na zaspokojenie wierzytelności pozwanej przysługującej jej z tytułu podziału majątku wspólnego.

Przepis art. 328 § 2 k.p.c. określa jedynie wymagania konstrukcyjnie uzasadnienia orzeczenia. Nie stanowi on więc właściwej płaszczyzny do krytyki poprawności przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych, ani ich oceny prawnej (por. wyrok SN z dnia 28 lutego 2006 r., III CSK 149/05, niepubl.). Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał w sposób dostatecznie wyjaśniający zarówno jego podstawę faktyczną jak i prawną. Kwestionowanie tego rozstrzygnięcia zarzutem naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. jest zatem zabiegiem chybionym.

W tym stanie rzeczy, dokonanie oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego musi nastąpić z uwzględnieniem ustaleń stanu faktycznego, przyjętego za podstawę orzekania przez Sąd drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny nie dopuścił się zarzuczonego mu w skardze kasacyjnej naruszenia art. 58 § 2 k.c. poprzez jego „... niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu...” w stanie faktycznym sprawy.

Wbrew stanowisku skarżącej Sąd Apelacyjny nie stwierdził, że powód dokonał wyboru i wskazania komornikowi charakteru swojej zapłaty jako tzw. trzeciodłużnik wierzytelności pozwanej, ponieważ w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd ten wyraźnie uznał, że powód, dokonując wpłaty na konto komornika, w sposób dorozumiany wskazał swojej wierzycielce, że część wpłaconej kwoty przeznaczona jest na zaspokojenie jej wierzytelności z podziału majątku wspólnego. W ten sposób powód wykonał swoje uprawnienie wynikające z art. 451 § 1 k.c., a złożone na tej podstawie oświadczenie wywołało skutek prawny w postaci ukształtowania treści zobowiązań między stronami, wyznaczając zarazem zakres w jakim zobowiązanie powoda będącego dłużnikiem zostało wygaszone. W judykaturze przyjmuje się, że wierzyciel jest związany wyborem dłużnika (por. wyrok SN z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 433/04, niepubl.), którego wola co do zaliczenia spełnionego przez niego świadczenia na poczet określonego długu może być wyrażona w dowolny sposób, a interpretacja jego woli podlega zasadom określonym w art. 65 § 1 k.c. O zamiarze dłużnika może też świadczyć

wysokość spełnionego świadczenia, która również pozwala domniemywać, że zamiarem dłużnika było zaspokojenie tego długu, który wysokością odpowiada spełnionemu świadczeniu (por. wyrok SN z dnia 16 lutego 2012 r., IV CSK 233/11, niepubl.), co jest szczególnie uzasadnione wówczas, gdy wysokość spełnionego świadczenia odpowiadałaby sumie świadczeń głównych wynikających z różnych tytułów.

Czynność prawna dłużnika w postaci złożenia wierzycielce w sposób dorozumiany oświadczenia na podstawie art. 451 § 1 k.c. została oceniona przez Sąd Apelacyjny jako nienaruszająca art. 58 § 2 k.c., a strona skarżąca nie wskazała w skardze kasacyjnej jakiegokolwiek zasady współżycia społecznego, którą powód naruszyłby swoim zachowaniem realizując swoje uprawnienie. Ekspozycja natomiast przez skarżącą w uzasadnieniu skargi kasacyjnej argumentu, że wybór dokonany przez powoda naruszył zobowiązanie wobec pozwanej z art. 392 k.c. ze skutkiem powstania możliwej odpowiedzialności odszkodowawczej powoda wobec pozwanej z tego tytułu nie jest tożsame z naruszeniem w ten sposób zasady współżycia społecznego, wskutek złożonego oświadczenia o wyborze, której zresztą strona skarżąca nawet nie skonkretyzowała.

Zarzut niezastosowania art. 58 § 2 k.c. w ustalonym stanie faktycznym okazał się więc nieuzasadniony.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut błędnej wykładni art. 392 k.c., ponieważ jego uzasadnienie opiera się na bezpodstawnym przypisaniu w skardze kasacyjnej Sądowi Apelacyjnemu niewyrażonego przezeń poglądu, że zapłata przez powoda jako tzw. trzeciodłużnik, określanego również jako „gwarant”, wypełniała jego zobowiązanie wobec pozwanej z art. 392 k.c.

Tymczasem Sąd Apelacyjny wyraźnie stwierdził w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że chybione jest stanowisko pozwanej, iż powód, wpłacając komornikowi kwotę 500.000 zł, działał jako dłużnik pozwanej na podstawie umowy, o której mowa w art. 392 k.c. Sąd ten wyraźnie uznał, że powód spłacał nie dług Banku, lecz objętą zajęciem w postępowaniu egzekucyjnym wierzytelność pozwanej, a więc jej wierzytelność wobec powoda z tytułu rozliczenia majątku wspólnego, a nie z tytułu zobowiązania wynikającego z umowy o zwolnienie

dłużnika od obowiązku świadczenia, określonej w § 7 aktu notarialnego z dnia 17 maja 2011 r. (k. 66 akt). Ocena wykonania ostatnio wymienionej umowy, o której mowa w art. 392 k.c., albo cywilnoprawnych skutków jej ewentualnego niewykonania pozostają jednak poza przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszym sporze o pozbawienie wykonalności określonego tytułu wykonawczego.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.